

N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 23 mars 1896, kl. 10 f. m.

Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande åtgärder för beredande af lämplig uppfostran åt minderåriga förbrytare samt vanartade och i sedligt afseende försummade barn.

Uti en i Andra Kammaren väckt motion, n:o 123, i hvars syfte 21 af kammarens öfriga ledamöter instämt, har herr *F. Berg* föreslagit:

»att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag om åtgärder för beredande af lämplig uppfostran åt minderåriga förbrytare samt vanartade och i sedligt afseende försummade barn».

Denna motion har Andra Kammaren öfverlemnadt till sitt första tillfälliga utskott, hvilket i afgifvet utlåtande hemställt, det Andra Kammarren för sin del måtte besluta,

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag om åtgärder för beredande af lämplig uppfostran dels åt minderåriga förbrytare dels åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn.

Sedan Andra Kammaren bifallit denna hemställan och jemlikt 63 § riksdagsordningen genom utdrag af protokollet delgifvit Första Kammarren

sitt beslut, har ärendet af sistnämnda kammare för yttrande öfverlemnats till dess första tillfälliga utskott.

* * *

Medkammarens utskott uttalar sig öfver den väckta motionen på följande sätt:

»Till stöd för sitt förslag framhåller motionären till en början, att man inom allt vidsträcktare kretsar syntes under senaste tiden hafva kommit till medvetande om den allvarsamma fara, som hotade vår samhällsordning genom den sedliga förvildningen hos en del af det uppväxande slägtet.

En oroväckande yttring af denna sedliga förvildning utgjorde det stora antalet unga förbrytare och framför allt den fortgående *ökningen* af detta antal.

I detta hänseende meddelar motionären åtskilliga sifferuppgifter ur fängvårdsstyrelsens berättelser. Utskottet hänvisar till de i motionen förekommande tabellerna och inskränker sig här till att påpeka, att medan antalet inkomna under 20 år varande straffarbetsfångar

år 1850 uppgick till endast	28, hade antalet
» 1860 stigit till	154,
» 1870 » »	225,
» 1880 » »	251, för att
» 1890 åter gå ned till	222 och derpå
» 1893 stiga till	294 samt
» 1894 ända till	315.

Af de sistnämnda 315 unga förbrytarne hade 30 inkommit vid endast fyllda 15 år, 52 vid 16 år, 62 vid 17 år, 75 vid 18 år och 96 vid 19 år.

De meddelade uppgifterna angåfve, att antalet af uti vårt land till straffarbete dömda unga förbrytare för närvarande i det hela taget syntes vara i stigande.

På samma sorgliga företeelse häntydde ock kriminalstatistiken inom nästan alla andra land. Så i Tyskland, Österrike, Ungarn, Frankrike, Italien, Holland, Danmark och Norge m. fl.

Motionären finner emellertid, att det skulle vara så mycket mera förhastadt, om man af den nu tillgängliga kriminalstatistiken ville sluta sig till ett växande sedligt förderf, som brottsligheten icke finge bedömas blott efter lagöfverträdelsernas *antal*, utan äfven efter deras *art*, det är efter den större eller mindre ondska och råhet, hvaraf de äro ett uttryck.

Och äfven om man finge antaga, att en tillväxt i antalet beifrade förbrytelser utvisade en tillväxt i antalet verkligen begångna sådana och denna senare en tillväxt i brottslighet, så vore härmed naturligtvis ingalunda bevisadt, att nationens sedliga nivå i det hela skulle befinna sig i sjunkande. Förbrytarebefolkningen inom en nation utgjorde ju i alla fall endast ett mindretal, och dess tillbakagång i moraliskt afseende kunde mångfaldigt uppvägas af en samtidigt härmed fortgående sedlig förbättring hos det stora flertalet.

Med allt erkännande häraf stode det likväl fast, att de statistiska uppgifterna syntes tyda på en tilltagande brottslighet hos ungdomen inom nästan alla land. Lemnades de sålunda gifna antydningarna obeaktade, så vore fara värdt, att den sedliga förvildning, hvori lagöfverträdelsena hafva sin upprinnelse, komme att sprida sig till allt vidsträcktare kretsar af det uppväxande släktet, hvaraf följden måste blifva, att framtidens mensklighet sjönke ned till en lägre moralisk ståndpunkt än den, hvarpå nutidens befunne sig.

Under sådana förhållanden vore det enligt motionärens mening helt naturligt, att frågan om brottsligheten bland de minderåriga under den senaste mansåldern tilldragit sig en allt lifvigare uppmärksamhet, i främsta rummet gifvetvis inom de kretsar, som af denna fråga omedelbart beröras, nemligen å ena sidan *kriminalisterna*, å andra sidan skolmännen, framför allt *folkskolemännen*.

Närmaste anledningen till att de förra tagit frågan under ompröfning finner motionären vara den bland dem vunna erfarenheten om fängselifvets förderfliga inflytande på de minderåriga. Redan tidigt hade de kommit till insigt derom, att förbrytare, hvilka ännu befunne sig i barndoms- eller öfvergångsåldern, icke hade sin rätta plats i fängelset, samt att de ofta utginge ur detta vida sämre än de gingo der in. Folkskolemännen åter hade under sin dagliga verksamhet varit i tillfälle att steg för steg följa det ondas utveckling samt att uppdaga de källor, hvarur det hemtade sin näring. De hade dessutom haft flera särskildt tvingande anledningar att med lifligaste intresse omfatta denna fråga. De unga lagöfverträdarne utgingo nemligen så godt som undantagslöst ur kretsen af dessa vagabonderande och vanartade barn, hvilka genom sina skolförsummelse och sitt dåliga uppförande bereddde läraren de bittraste bekymmer och i hög grad neutraliserade honom i hans arbete. Ofta vore det just efter *dessa* barns beteende, som allmänheten bildade sig sina föreställningar om folkskolans uppfostrande verksamhet, hvadan omdömena härom icke kunde blifva annat än vilseledande och orättfärdiga. Härtill komme, att barn af ifrågavarande slag naturligtvis måste

utöfva en i hög grad demoraliserande inverkan på sina kamrater, hvadan deras tvungna samvaro med välartade barn innebure en upprörande orättvisa såväl mot dessa som mot deras föräldrar.

Af nu antydda skäl hade lämpligaste behandlingen af minderåriga förbrytare och vanartade barn allt mer blifvit en brännande fråga bland tänkande kriminalister och skolmän samt öfriga för social-etiska och social-pedagogiska spörsmål intresserade personer. Så i utlandet; så äfven hos oss.

Redan tidigt, säger motionären, hafva våra kriminalister haft uppmärksamheten fästad vid nödvändigheten af att söka hämma förbrytarebefolkningens fortgående rekrytering på grund af ständig tillströmning utaf unga brottslingar, och sedan lång tid tillbaka har fängvårdsstyrelsen i sina berättelser år efter år påpekat den fara, som här hotar. Tidigt hafva ock från uppfostrarnes sida starka röster höjt sig för det ondas förebyggande och hämmande genom de vanartade och brottsliga barnens hänvisande till enkom för dem upprättade räddnings- och förbättringshem. Uttalanden i denna rigtning hafva tid efter annan framkommit inom skolpressen samt från folkskolelärareföreningarna i olika delar af vårt land, särskildt från hufvudstadens, och under de senaste åren har centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolelärareförening för frågans utredning genom trenne för ändamålet utsända resestipendiater inhemtat underrättelser om de anstalter af ifrågavarande art, som finnas såväl i vårt eget land som i Norge, Danmark, Skottland och England.

Af åtskilliga tecken att döma synes äfven den stora allmänhetens intresse numera vara väckt för denna betydelsefulla angelägenhet. De berättelser, som pressen under senaste tiden gång på gång haft att meddela om våldsdåd, föröfvade af minderåriga, samt om formliga förbrytareligor, bestående af halfvuxen ungdom, hafva inom allt vidsträcktare kretsar bragt det medvetandet till lif, att samhället här låtit en svår försummelse komma sig till last, och att denna försummelse måste i möjligaste mån godtgöras, och detta med snaraste, så vida vi ej med visshet skola gå en mörk framtid till mötes.

Att en förbättring är *möjlig*, derom hade vi, enligt motionären, lyckligtvis ett ovedersägligt bevis. Det funnes i Europa verkligen ett enda rike, som på detta område skiljer sig från de öfriga och kan förete en statistik med år för år sjunkande brottslighet hos de minderåriga samt med deraf i sinom tid följande minskad brottslighet äfven hos de vuxna. Det är det brittiska. Motionären meddelar i detta hänseende

en mycket talande tabell, af hvilken framgår, att antalet förbrytare i England med Wales var:

	Under 16 år.	Öfver 16 år.
år 1861	8,801	103,343
» 1869	10,314	146,940
» 1870	9,998	147,225
» 1880	5,579	160,684
» 1890	3,872	150,780
» 1893	2,924	148,538.

Antalet yngre förbrytare var alltså i England i stigande till och med år 1869, men har sedan dess nästan oafåtligt *sjunkit*, och verkningarna af detta sjunkande har från och med år 1883 visat sig i ett fortgående sjunkande äfven af antalet *äldre* förbrytare.

Hufvudorsaken till detta märkliga förhållande är — påpekar motiönären — lätt funnen. Den ligger deruti, att staten allt sedan 1850- och 1860-talen kraftigt tagit saken om hand. Den har genom sin *lagstiftning* föreskrifvit »*tvångsuppfostran*» för sådana, som här af äro i behof: för de minderåriga brottslingarna i förbättringshem (Reformatory School Acts 1854 och 1866), för de vagabonderande och vanartade barnen i räddningshem och dermed beslågade anstalter (Industrial School Acts 1857, 1861 och 1866, Elementary Education Acts 1870 och 1876 samt Industrial School Amendment Act 1880). Den har vidare genom storartade *anslag* främjat upprättandet af dylika hem, så att deras verksamhet kunnat erhålla nödig omfattning och anordnas på för ändamålet lämpligt sätt, och den har slutligen underkastat dem en sakkunnig och noggrann *inspektion*. Enligt den senast utgifna inspektionsberättelsen funnos under 1894 i Storbritannien följande af staten understödda anstalter af förevarande slag, nemligen:

- 50 förbättringshem (Reformatory Schools),
- 141 räddningshem (Industrial Schools),
- 14 skolkarehem (Truant Schools),
- 22 räddningsskolor (Day Industrial Schools).

Summa 227.

Antalet lärjungar utgjorde:

i förbättringshemmen	5,587
i räddnings- och skolkarehemmen	24,683
i räddningsskolorna	3,251

Summa 33,521.

Utgifterna belöpte sig till följande belopp i pund sterling:

	Summa utgifter.	Deraf statsbidrag.
för förbättringshemmen	109,874	72,676
» räddnings- och skolkarehemmen	365,775	196,222
» räddningsskolorna	29,854	7,712
	Summa 505,503	276,610.

Att äfven i vårt land ett ganska stort antal förbättrings- och räddningsanstalter vore af nöden, derom kunde väl, fortsätter motionären, ingen sakförståndig hysa något tvifvel.

I fråga om förbättringshemmen vore behovet uttryckligen erkänt i nu gällande strafflags kap. 5 § 1, hvilken bemyndigar domstol att rörande brottsligt barn efter omständigheterna förordna, att det »af föräldrar eller annan, under hvars vård och lydnad det står, med aga hemma i huset rättas skall *eller i allmän uppfostringsanstalt insättas, om tillgång dertill finnes*». I öfverensstämmelse härmed bruka ock minderåriga brottslingar dömas till intagning i den med statsmedel understödda åkerbrukskolonien på Hall. Huru otillräcklig denna för ändamålet är, framginge emellertid tydligt af det kända förhållandet, att för närvarande ensamt inom hufvudstaden ginge en hel del gossar, som blifvit »dömda till Hall», men af brist på plats ej kunnat komma in. Under tiden kunde de strafflöst förehafva snart sagdt hvad ofog som helst; enda lagliga påföljden blefve nemligen den, att de för andra, tredje eller fjerde gången dömdes till Hall utan att dock der vinna inträde. Hvilken uppfattning af samhällets magt och myndighet, som dylika barn komme att erhålla och bland sina kamrater utbreda, det låte lätt tänka sig.

De förbättrings- och räddningshem, som utan stöd af statsbidrag blifvit upprättade på olika orter i vårt land, berättigade till den förhoppning, att man hos såväl enskilda personer som kommuner och landsting hade att påräkna en ganska stor offervillighet för anstalter med detta syfte, samt att ett tillräckligt antal sådana helt visst inom kort skulle uppstå, såvida nemligen staten äfven hos oss trädde emellan, dels genom beviljande af anslag, dels genom vidtagande af de lagstiftningsåtgärder, som kunde för ändamålet anses erforderliga.

Då det emellertid har synts motionären gifvet, att inga mera ingripande beslut i nu antydda riktning borde af Riksdagen fattas, innan densamma varit i tillfälle att på grund af omsorgsfull undersökning bilda

sig en klar föreställning om hvad i saken kunde och borde göras, har han inskränkt sitt yrkande till en hemställan om en skrifvelse till Kongl. Maj:t i ämnet.

Föreliggande fråga har vid åtskilliga föregående tillfällen under en eller annan form varit föremål för Riksdagens ompröfning.

*Föregående
behandling
inom Riks-
dagen.*

Redan vid 1844—45 års riksdag föreslog kyrkoherden i Slaka af Linköpings stift, lektor J. H. Wallman, att anslag måtte beviljas, på det att »räddningsanstalter inom hvarje provins må inrättas för vanartiga barn samt första gången straffade unga förbrytare: båda inrättningarna helst på landet, för de senare, der det kan ske, i granskapet af kronoallmänningar för att med arbete förena jordbruk i smärre lotter, till hvilka de åt samhället återskänkta kunde erhålla kortare eller längre besittningsrätt».

1844—45.

Motionen afslogs. I sitt afstyrkande utlåtande anförde statsutskottet, att »i fall berörda inrättningar skulle komma att i viss mån förvandlas till statsanstalter, det kunde befaras, att de af den enskilda välgörenheten och människokärleken med dessa inrättningar åsyftade ändamål, om icke helt och hållet, åtminstone till någon del förfelades.

Vid 1853—54 års riksdag föreslog grefve G. F. Liljencrantz, att för anordnande af inrättningar till vanartiga barns uppfostran samt dessa inrättningars underhåll måtte årligen af hvarje mantalsskrifven person erläggas en afgift af minst 2 och högst 4 skillingar banko. Motionären ansåg, att för hvarje län en särskild inrättning för vanartiga barns uppfostran vore alldeles oundgänglig.

1853—54.

Enär förslaget denna gång framkommit såsom ett bevillningsärende, blef det remitteradt till bevillningsutskottet, som anförde:

»Då omsorgen om vanartiga barns uppfostran otvifvelaktigt åligger kommunerna och kan anses utgöra en del af fattigvården, synes det utskottet, att de för en sådan uppfostran erforderliga medel, der de ej vinnas genom den enskilda frikostigheten, ock böra tillskjutas efter samma grunder, som för fattigvårdsavgifter nu äro stadgade, och ej, såsom motionären föreslagit, bestämmas att utgå genom en för alla lika afgift.»

På dessa grunder afslogs motionen.

Vid 1873 års riksdag gjordes ett par ansatser att i någon mån

1873.

lösa frågan. Två motioner förelågo i ämnet. Den ena var väckt af folkskoleläraren C. E. Hjelm och behandlades i sammanhang med åttonde hufvudtiteln, alltså såsom en uppfostringsfråga; den andra, väckt af häradshöfding R. Carlén, behandlades såsom en lagfråga och var alltså remitterad till lagutskottet.

Herr Hjelm hade hemställt, att Riksdagen måtte bevilja 10,000 rdr årligen i tre år »att af Kongl. Maj:t användas till vanvårdade barns och unga brottslingars förbättring och för från fängelserna utkomna samt för försvarslösa, till ändamål att bereda dem tillfälle att sig sjelfva försörja».

Statsutskottet förklarade, att det »icke kunnat annat än erkänna motionens goda syftemål, då det alltid måste vara en för samhället vigtig angelägenhet, att åtgärder vidtagas för beredande af tillfälle till uppfostran för vanartig ungdom samt till förbättrande af redan till straff hemfallna brottslingar». »I saknad af all utredning, på hvad sätt de af motionären föreslagna medlen skulle för ändamålet användas», hemställde emellertid utskottet, att motionen »icke för närvarande må till någon Riksdagens åtgärd föranleda».

Med anledning af herr Carléns motion beslöt deremot samma års Riksdag aflåta skrifvelse till Kongl. Maj:t angående unga förbrytares insättande i förbättringsanstalter. I skrifvelsen (som äfven afsåg införande af det s. k. progressiva fängelsesystemet) hemställdes beträffande nu föreliggande angelägenhet, »att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida ej strafflagen och författningarna angående verkställighet af straffarbete och fängelse böra undergå förändring i den syftning, att förbrytare under 18 år må kunna, i stället att för undergående af ådömdt straff hållas i de vanliga straffanstalterna, insättas i särskilda af staten eller med Konungens tillstånd af enskilde inrättade förbättringsanstalter, der en för deras sedliga upptuktelse och fysiska utveckling mera ändamålsenlig behandling kan dem egnas.»

1877.

Då ännu efter fyra års förlopp ingen annan åtgärd vidtagits med anledning af denna skrifvelse, än att densamma remitterats till fängvårdsstyrelsen, väckte professor H. L. Rydin vid 1877 års riksdag en motion, i hvilken yrkades, att Riksdagen måtte aflåta skrifvelse med anhållan, »att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke för minderåriga straffångar, som ej fyllt 18 år, men icke begått förbrytelser, som medföra straffets undergående vid Nya varfvet vid Göteborg, särskilda fängelser må kunna bestämmas och deras bestraffningar derstädes

förenas med särskilda åtgärder för straffångars undervisning och sedliga förbättring».

Motionen föranledde ej till någon åtgärd, enär det upplystes, att »fångvårdsstyrelsens utlåtande inom kort tid lärer vara att förvänta», och man ville afvakta de åtgärder, hvartill Riksdagens redan aflättna skrifvelse kunde föranleda, innan Riksdagen i samma ämne gjorde någon ny framställning.

Vid nästa års Riksdag förnyade herr Rydin sin motion, men med samma utgång. 1878.

Det från fångvårdsstyrelsen infortrade utlåtandet öfver 1873 års riksdagsskrifvelse afgafs den 31 augusti 1885. Det var i nu berörda del af väsentligen följande innehåll:

Fångvårdsstyrelsens yttrande öfver 1873 års Riksdagsskrifvelse.

Hvad angår den första af de två frågorna, eller den, huruvida ej förbrytare yngre än 18 år, i stället att inspärras i de allmänna fängelserna, borde insättas i särskilda förbättringsanstalter, så erhåller denna framställning närmare förklaring af hvad i skrifvelsen förmåles derom, att Riksdagen ansett, att domen borde lyda å fängelse eller straffarbete, men straffet, der så ske kunde, efter vederbörande myndighets bestämmande, öfvergå till insättande i förbättringsanstalt.

Antalet af de unga, för brott dömda förbrytare, å hvilka en sådan förändrad lagstiftning skulle finna tillämpning, har under senare åren utgjort omkring 100 individer årligen. Då, efter hvad erfarenheten visat, bland dessa en icke ringa del förr eller senare återfaller i brott och bildar den stam, hvarutur flertalet af dem utgå, som göra brottet till yrke, så framstår obestriddigen vigten och önskvärdheten deraf, att dessa unga, då de första gången beträdas med brott, kunde omhändertagas och, såsom Riksdagen yttrar, till laglydiga medborgare upptuktas.

En sådan upptuktelse och omdaning af dessa i laster och brott mera försigkomne ynglingar lärer emellertid icke kunna försiggå, med mindre att en tidsperiod af minst fem år för deras kvarstannande i förbättringsanstalten bestämmes; och statens utgifter för en eller flere sådana förbättringsanstalter med plats för 500 ynglingar skulle uppgå till ganska betydande belopp. Ifrågasättas kan emellertid, huruvida skäl må förefinnas att för närvarande vidtaga någon åtgärd i den af Riksdagen angifna syftning, och huruvida det af Riksdagen antydda behovet förefinnes i lika hög grad nu, som när Riksdagens skrifvelse afläts.

Vid den tiden voro nemligen de för ungdom befintliga förbättringsanstalterna i riket afsedda egentligen endast för barn, i det att de der till vård och uppfostran intagne i regeln från anstalterna utskrefvos och i allmänna lifvet utlemnades omedel-

bart efter förrättad konfirmation eller vid omkring 15 à 16 års ålder. Sedan dess hafva emellertid åtskilliga anordningar vidtagits i syfte att åt ynglingar af mera framskriden ålder, som blifvit beträdda med brott eller gröfre vanart, bereda en sorgfälligare vård och uppfostran.

Så har af enskild förening inrättats åkerbrukskolonien Hall, der ynglingar under noga tillsyn och vård hållas till undervisning och arbete såväl vid jordbruk som i särskilda yrken, ända till fyllda 20 år.

Enligt den speciella kännedom undertecknad generaldirektör [G. Fr. Almquist] om denna anstalt eger, har erfarenheten från nämnda koloni ådagalagt, att ynglingar, som alltifrån spädnare åren insupit lastbara och brottsliga vanor, genom allvarlig, men välvillig behandling samt goda föredömen kunnat vänjas till sedlighet, ordning och stadga samt derefter blifvit laglydiga medborgare, som ärligen förtjena sitt uppehälle, liksom ock samma erfarenhet visat, att ju äldre ynglingarne varit vid ankomsten till kolonien, dess längre tid har erfordrats, innan förbättring och stadga hos dem inträdt. Af de vid kolonien sedan dess öppnande år 1876 emottagne 255 ynglingar hafva såsom stadgade utskrifvits 76, och af dessa hafva i brott eller lastbart lefverne icke återfallit flere än 5, eller omkring 7 procent.

Vidare har för de ynglingar, som från 14 till 22 års ålder blifvit dömda till straffarbete af 2 år och derutöfver, anvisats straffanstalten å Nya Varfvet, der dem egnas en uppfostrande behandling samt mera vidsträckt undervisning i både skolämnen och yrken, och slutligen har, jemväl å Nya Varfvet, inrättats en särskild arbetsanstalt för sådane, från fängelserna frigifne, för brott straffade ynglingar intill en ålder af 21 år, hvilka gjort sig förfallne till behandling enligt försvarslöshetsstadgan eller den i dess ställe nu i kraft trädde lagen angående lösdrivares behandling.

Derjemte får styrelsen fästa Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet derpå, att i främmande länders lagstiftning knappt lär finnas någon motsvarighet till den af Riksdagen ifrågasatta lagbestämmelsen. — — —

*Kongl. Maj:ts
beslut.*

Den 26 mars 1886 anmäldes förestående skrivelse i statsrådet, och förklarade Kongl. Maj:t densamma icke böra till någon vidare åtgärd föranleda.

Efter detta beslut har frågan icke heller förevarit inom Riksdagen förrän motioner nu härom blifvit väckta, sedan antalet minderåriga brottslingar väsentligen stigit, åkerbrukskolonien Hall visat sig alldeles otillräcklig och främmande länders lagstiftning på ifrågavarande område gjort betydande framsteg.

*Förhållandena
i utlandet.*

Motionären åberopar såsom stöd för sitt yrkande den erfarenhet, som i utlandet, särskildt i England, blifvit vunnit rörande möjligheten af

den brottsliga och vanartade ungdomens moraliska förbättring. Utskottet har ur tillgängliga källor sökt erhålla ytterligare upplysningar i detta afseende och får härom meddela följande.

De engelska anstalterna för »tvångsuppfostran» af sedligt vilsekommen ungdom äro af två hufvudslag. England.

Anstalterna af det ena slaget äro afsedda för sådana, hvilka redan afgjort äro inne på brottets bana. De hafva till ändamål att återföra dessa minderåriga förbrytare till laglydnadens väg (Förbättringshem, Reformatory Schools).

Anstalterna af det andra slaget åter äro väsentligen afsedda för sådana, som ännu ej äro formliga förbrytare men väl på grund af vanart eller sedlig vanvård löpa fara att *blifva* det, och deras syfte är att i tid *förebygga* detta (Räddningsskolor, Day Industrial Schools; Skolkarehem, Truant Schools; Räddningshem, Industrial Schools).

Intagning i de återförande anstalterna, *förbättringshemmen* (Reformatory Schools), sker efter väsentligen följande grunder. Om minderårig i åldern 12—16 år begår brott, som är belagdt med straffarbete eller fängelse, kan han af domstolen öfverlemnas till ett af staten erkänt förbättringshem för att der uppfostras. Har barn, som begått dylikt brott, icke uppnått 12 års ålder, kan det likaledes insättas i uppfostringsanstalt af detta slag, såvida det nemligen förut varit öfverbevisadt om förbrytelse, som är belagd med straffarbete eller fängelse. (Är så ej fallet, anses det icke hafva definitivt inträdt på förbrytarebanan och kan då hänvisas till ett s. k. räddningshem). Domstolens beslut måste innehålla uppgift om tvångsuppfostrings-tidens längd. Denna är minst 3, högst 5 år och får icke utsträckas utöfver det nittonde lefnadsåret.

De *förebyggande* anstalterna befolkas hufvudsakligen af sådana minderåriga, hvilka på ett eller annat sätt undandra sig folkskolans uppfostrande inflytande. Också äro en del af bestämmelserna rörande dem inryckta i folkskolelagen. Denna föreskrifver, att om föräldrar ofta och utan giltig orsak försumma att låta sitt i skolåldern varande barn komma i åtnjutande af försvarlig elementär undervisning, eller om barnet är vanemessig vagabond eller saknar nödig tillsyn eller sällskapar med bettlare, lösdrifvare, liderliga personer eller veterliga förbrytare, så skall vederbörande folkskolestyrelse till en början meddela dem en *varning*. Blifver denna utan påföljd, så är det skolstyrelsens pligt att till domstol ingifva anmälan härom. Efter undersökning af förhållandena utfärdar domstolen då ett *förståndigande* för föräldrarna att låta barnet besöka en offentlig folkskola. Häröfver kunna föräldrarna anföra besvär, hvarvid de måste ådagalägga, antingen att barnets frånvaro från skolan är försorsakad af sjukdom eller något annat oundvikligt hinder, eller ock att det icke finnes någon offentlig skola på två (engelska) mils afstånd från deras bostad. Om förståndigandet icke åtlydes, inkallas föräldrarna, och om de då icke infinna sig eller ej

kunna styrka, att de gjort allt hvad de kunnat för att hålla barnet i skola, straffas de med böter. Visa sig åter föräldrarnas omständigheter vara så usla, att ingen regelbunden skolgång kan väntas eller begäras, så bestämmer domstolen, att barnet skall besöka en *räddningsskola* (Day Industrial School). Denna liknar folkskolan deruti, att den ej är något fullständigt »hem», der barnet inhyses hela dygnet, utan en »skola», der det vistas endast under dagen; natten tillbringas hos föräldrarna. Å andra sidan skiljer sig räddningsskolan från den vanliga folkskolan deruti, att skoldagen i den förra är mycket längre, och att barnen i vidsträckt grad sysselsätts med kroppsarbete samt på stället dagligen erhålla en eller två måltider.

Af denna redogörelse framgår, att räddningsskolorna egentligen äro afsedda för sådana barn, som på grund af bristande tillsyn och omvårdnad löpa fara att blifva vagabonder och vanartade men ännu ej utvecklade sig härtill, och för hvilkas uppfostran man kan påräkna åtminstone *någon* medverkan från föräldrarnas sida.

I de fall åter, der den sedliga vanvärden är fullständigare och barnen på grund häraf i större fara, måste de helt och hållet skiljas från föräldrarna samt insättas i slutna anstalter, der de kunna vara mera skyddade mot de omgifvande frestelserna.

Ett slag af sådana anstalter äro de af skolstyrelserna upprättade s. k. *skolkarehemmen* (Truant Schools). Dessa äsyfta att genom sträng disciplin under någon kortare tid (i medeltal 92 dagar) gifva en varning och en allvarsam lexa åt sådana barn, hvilka visat sig benägna för skolkning och härmed sammanhängande vagabondlif.

För dem åter, som fått utveckla sig längre och blifvit ytterligare förhärdade, ehuru de ännu ej kommit i uppenbar strid med strafflagen, äro de s. k. *räddningshemmen* (Industrial Schools) afsedda. Enär det närmast är ur ifrågavarande barns krets, som de minderåriga förbrytarne utgå, har man i England gjort stora uppoffringar för dessa anstalter, hvilka nu ock äro de talrikaste af alla. De väsentligaste bestämmelserna om intagning i dem äro följande.

Hvilken medborgare som helst är berättigad att inför domstol till intagning i något af staten erkänt räddningshem anmäla ett ännu ej 14 år gammalt barn, såvida det nemligen

a) tigger eller mottager allmosor, vare sig öppet eller under förevändning att sälja eller utbjuda varor till salu, eller i synbarlig afsigt att så göra uppehåller sig på gator och offentliga platser,

b) ströfvar omkring utan hem och viss bostad eller lämplig tillsyn eller påvisliga existensmedel,

c) saknar båda föräldrarna eller väl har en af dem i lifvet men denna i fängelse,

d) uppehåller sig tillsammans med veterliga tjuvar,

e) bor — vare sig tillfälligtvis eller vanligen eller oafbrutet — hos offentliga eller notoriska prostituerade eller i något hus, som bebos eller besökes af prostituerade i och för utöfvande af deras yrke, eller tidvis håller dylika personer sällskap.

Har ett barn, som ej uppnått 12 års ålder, blifvit åtaladt för brott, belagdt med fängelse eller mindre straff, och samma barn ej förut blifvit öfverbevisadt om någon gröfre förbrytelse, så kan domstolen, om den i betraktande af sakens beskaffenhet och barnets utveckling finner sådant lämpligt, öfverlemna det till ett af staten erkändt räddningshem.

Hvarje fader, styffader eller annan målsman för ett barn under 14 års ålder kan inför domstol anhålla om barnets intagning i ett dylikt hem, såvida han är alldeles ur stånd att hafva tillsyn öfver detsamma. Finner domstolen, att hans uppgifter i detta afseende äro med verkliga förhållandet öfverensstämmande, kan den bevilja hans anhållan; dock måste en mycket noggrann pröfning här föregå.

Styrelsen för en offentlig eller enskild fattigskola kan hos domstol anhålla om intagning i räddningshem af sådan skolas lärjunge, såvida han visat sig synnerligen trotsig och uppstudsigt eller har en fader eller en moder, som blifvit öfverbevisad om någon med straffarbete eller fängelse belagd förbrytelse; finner domstolen, att uppgiften är riktig och att uppfostran i ett räddningshem skulle vara för barnet lämplig, kan den härtill gifva sitt bifall.

Om modern till ett barn under 14 år för andra gången dömes för ett brott, så kan domstolen bestämma, att barnet skall öfverlemnas till ett räddningshem, såvida det saknar annan vårdare eller påvisliga existensmedel.

Minderårig, som på något af de nu anförda sätten blifvit intagen i ett räddningshem, förblifver under dess styrelses öfverinseende ända tills han fyllt 18 år.

Ursprungligen hafva de engelska förbättrings- och räddningsanstalterna kommit till stånd genom filantropiska sträfvandén, utgångna från *enskilda personer* eller *sällskap*. I samma mån, som det blifvit uppenbart, att den enskilda verksamheten och öfvervilligheten icke ensamma förmått lösa den oerhörda samhällsuppgift, som här förelåg, hafva emellertid *kommunerna* och *staten* kommit till hjälp, de förra genom penningbidrag eller upprättande af egna anstalter (särskildt räddningsskolor och skolkarehem, hvilka i regeln stå under skolstyrelserna), den senare genom lagbestämmelser, genom en noggrann och verksam inspektion samt genom betydande anslag till sådana anstalter, hvilka skaffat sig statens erkännande genom att uppfylla vissa vilkor i afseende på utrymme, helsovårdsförhållanden, personal, aflemnande af statistiska uppgifter o. s. v. samt genom förbindelse att mottaga de minderårige, som till dem af myndigheterna på föreskrifvet sätt hänvisas.

Tillsynen öfver samtliga anstalter utöfvas genom en för ändamålet särskildt utsedd *inspektör*. Denne skall besöka hvarje anstalt minst en gång om året. Redogörelserna för inspektionsbesöken jemte inspektörens sammanfatningar af förhållandena i det hela, äfvensom de reformförslag, som han med anledning häraf har att framställa, offentliggöras genom ganska omfattningrika och särdeles upplysande årsberättelser.

Af dessa framgår bland annat, att anstalterna äro till sin *organisation* ganska

olikartade. Dock kunna de i detta afseende återföras till hufvudsakligen två skilda grundtyper: *kasernerings-* eller kollektivtypen och *grupperings-* eller familjetypen. Enligt den förra äro hundratals lärjungar inrymda i en enda kasernartad byggnad med stora sof- och arbetssalar. Det säger sig sjelft, att lifvet inom en sådan anstalt gerna blir anlagdt på massverkan; lärjungarna äro fördelade i afdelningar och underafdelningar med hvar sina chefer och underchefer, tukt och ordning äro ej sällan stramt militäriska, och det hela får ganska lätt en viss pregel af dressyr. Enligt den s. k. grupperingstypen åter fördelas lärjungarna i grupper («familjer») på 12—20 barn, hvar och en skött af sin särskilda gruppleddare («familjefader»), tillsammans med honom beboende en byggnad för sig sjelf samt i hushållning, undervisning och kroppsliga sysslor skild från anstaltens öfriga grupper. — En egendomlig form af kaserneringstypen har uppstått derigenom, att man förlagt uppfostringsanstalten till något för ändamålet anskaffadt *fartyg*, förbättringsskepp (Reformatory School Ship) eller räddningsskepp (Industrial School Ship). Denna form, som står i god öfverensstämmelse såväl med pojknaturen som med det engelska nationallynnet i allmänhet, har på grund häraf vunnit ganska vidsträckt utbredning.

De hufvudmedel, genom hvilka man i tvångsuppfostringsanstalterna söker främja de ungas moraliska förbättring, äro väsentligen *oafslätlig tillsyn* och *trägen sysselsättning*. Hela lefnadsordningen är på det noggrannaste bestämd samt åsyftar att för hvarje lärjunge göra goda och regelbundna vanor till en andra natur. Tukten är sträng, men bygger mindre på fruktan än på väckandet af lärjungarnas ofta outvecklade eller förslöade rätts- och hederskänsla. Framsteg i uppförande och arbetsflit belönas med utmärkelser och uppflyttning i högre grader; återfall deremot medför degradering och förlust af vissa förmåner, i svårare fall äfven arrest eller aga.

Det mål, som med hela tvångsuppfostran eftersträfväs, är uppnåendet af den moraliska sjelfständighet, att lärjungen kan på egen hand taga sig fram i lifvet utan att duka under för dess frestelser. För vinnandet af detta mål har man i de engelska tvångsuppfostringsanstalterna upptagit systemet med *vilkorlig frigifning*. I allmänhet qvarhållas lärjungen ej i anstalten under hela den tid, som blifvit i beslutet om hans intagande angifven, utan då man finner hans karakter nog förbättrad för att medgifva en återflyttning ut i det fria samhället, låter man honom försöka sig härmed. Han erhåller då ett frigifningsbevis på viss tid samt anbringas i någon familj, som anses vara i stånd att sörja för hans vidare uppfostran till en laglydig och duglig medborgare. Dock står han fortfarande intill en viss ålder under anstaltens målsmansskap och tillsyn, samt kan, om friheten missbrukas, när som helst återkallas.

De *utgifter*, hvilka för de engelska tvångsuppfostringsanstalternas underhåll äro af nöden, bestridas genom medel från flera skilda håll.

Ur den officiella årsberättelsen för 1894 meddelas härom följande uppgifter:

År 1894.	Förbättringshem.		Räddnings- och skolkarehem.		Räddningsskolor.	
	Belopp i pund sterling.	% af alla utgifter.	Belopp i pund sterling.	% af alla utgifter.	Belopp i pund sterling.	% af alla utgifter.
Samlade utgifter	109,874	100,0	365,775	100,0	29,854	100,0
Bidrag från staten	72,677	66,1	196,222	53,6	7,713	25,8
„ „ föräldrar	4,901	4,5	16,009	4,4	2,927	9,9
„ „ kommuner	22,315	20,3	47,857	13,1	— —	— —
Insamlingar och donationer	2,014	1,8	31,758	8,7	— —	— —
Bidrag från skoldistrikt	— —	— —	66,985	18,3	15,813	52,9
„ „ fattigvård	— —	— —	— —	— —	1,389	4,7
Antal lärjungar	5,587	— —	24,683	— —	3,251	— —

Häraf finner man, att *förbättringshemmen* i ekonomiskt afseende uppbäras hufvudsakligen af staten (66,1 %) med bidrag från kommunerna (20,3 %) och föräldrarna (4,5 %) samt insamlade och donerade medel (1,8 %), *räddnings- och skolkarehemmen* af bidrag från staten (53,6 %), skoldistriktet (18,3 %) och kommunerna (13,1 %) samt af frivilliga insamlingar och donationer (8,7 %) jemte föräldrarnas afgifter (4,4 %), *räddningsskolorna* till det mesta af skoldistriktet (52,9 %) med bidrag från staten (25,8 %), föräldrarna (9,9 %) och fattigvården (4,7 %).

Med afseende på de påtagliga och synnerligen gynsamma samt hittills enastående *verkningar*, som det engelska tvångsuppföstringsystemet redan medfört, hänvisas till de statistiska uppgifter, som härom blifvit i motionen meddelade. Att dessa verkningar ej blifvit *ännu* större, tillskrifves i väsentlig mån den omständigheten, att det jemte de af staten erkända anstalterna gifves en hel del, som icke begärt understöd från det allmänna och därför ej heller kommit under statens inspektion. Vid åtskilliga af dessa rent enskilda anstalter lär ledningen vara så otillfredsställande, att lärjungarna efter utträdet ofta återfalla i sina dåliga vanor, och då de på grund häraf dömas till intagning i något offentligen godkändt räddnings- eller förbättringshem, äro de för långt komna, för att tvångsuppföstran skall på dem kunna utöfva någon verklig genomgripande inverkan. För att råda hot härå önskar man nu att utsträcka statens myndighet till *alla* anstalter, i hvilka dylik uppföstran gifves.

De engelska tvångsuppföstringsanstalterna lyda under inrikesdepartementet, som äfven har befattning med fängvårdsväsendet. Detta förhållande, hvilket har sin grund i deras egenskap att ursprungligen hafva varit ett slags modifierade fängelser, finner man nu vara ganska oegentligt, och den allmänna meningen har under senare tiden med allt större kraft börjat yrka på deras hänförande till uppföstringsdepartementet.

Amerika.

Närmast likartade med tvånguppfostringsanstalterna i England (samt Skottland och Irland) äro de, som blifvit upprättade i flera af *Nordamerikas Förenade stater*; så i California, Connecticut, Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Maine, Maryland, Massachusetts, Michigan, Minnesota, Missouri, Nebraska, New-York, Ohio, Oregon, Pennsylvania, Rhode Island, Texas, Wisconsin och Columbia. Anstalternas indelning, beskaffenhet och inrättning, vilkoren för intagning och frigifning m. m. äro i allt väsentligt öfverensstämmande med de engelska. Följderna hafva visat sig så gynsamma, att man (vid det beryktade förbättringshemmet Elmira Reformatory i staten New-York) till och med vågat tillämpa de till grund för tvångsuppfostran liggande principerna äfven på *vuxna* förbrytare under 30 års ålder, och detta, såsom det uppgifves, med högst fördelaktiga resultat.

Belgien.

Den *belgiska* lagstiftningen har länge gjort en skarp skilnad mellan den minderåriga förbrytaren (Enfance coupable) och det försummade, bettlande och kringstrykande barnet (Enfance abandonnée), och den har hänvisat båda dessa slag af vilsekomna barn till hvar sitt särskilda slag af uppfostringsanstalter, den förre till ett förbättringshem (Maison pénitentiaire et de réforme), det senare till ett räddningshem (Ecole de réforme), båda underhållna af staten. — Åtminstone för en del af dessa anstalter är ledningen sedan 1890 förflyttad från fängvårdsstyrelsen till uppfostringsdepartementet.

Nederland.

Enligt den nya *nederländska* strafflagen kan minderårig förbrytare under 16 år under vissa vilkor dömas till tvångsuppfostran. För möjliggörande häraf finnas 4 af staten upprättade förbättringshem (Rijksopvoedingsgestichten), 3 för gossar och 1 för flickor. För moraliskt vanvårdade men ännu ej brottsliga barn finnes ett mindre antal enskilda räddningshem.

Frankrike.

I *Frankrike* har man sedan lång tid tillbaka skilt mellan två slags anstalter för tvångsuppfostran: ett slags strängare, de s. k. »korrektionskolonierna» (Colonies correctionnelles), för unga förbrytare, hvilka antingen gjort sig skyldiga till gröfre brott eller ock i de mildare anstalterna visat sig uppstudsiga och svårhandterliga, samt ett slags mildare, de s. k. »penitentiärkolonierna» (Colonies pénitentiaires), för minderåriga lagöfverträdare, hvilka antingen blifvit frikända från straff på grund af bristande omdöme eller ock blifvit öfverbevisade endast om mindre förbrytelser eller förseelser (hvertill äfven räknas lösdrifveri och tiggeri). »Korrektionskolonierna» äro jemförelsevis få och tillhöra alla staten. Af »penitentiärkolonierna» gifves deremot ett större antal, några upprättade af staten, de flesta af enskilda. Till de senare höra de mycket omtalade åkerbrukskolonierna vid Mettray och Val-d'Yèvre, hvilka tjenat såsom närmaste förebilder för åkerbrukskolonien på Hall. Alla enskilda anstalter måste vara erkända af staten samt underkastade offentlig inspektion; valet af föreståndare måste ock godkännas af regeringen. Genom lag af den 24 juli 1889 har

blifvit bestämdt, att föräldrar förlora sin målsmansrätt, i fall de begå gröfre förbrytelser mot sina barn eller i förening med dem, samt att denna rätt äfven kan frändömas dem, i fall de göra sig skyldiga till en del mindre svåra förbrytelser och då de genom vanemessig dryckenskap, veterligt och skandalöst dåligt uppförande, samt genom dålig behandling sätta barnets helsa, säkerhet eller sedlighet i fara. I sådana fall af fysisk och moralisk vanvård från föräldrarnas sida anbringas barnet icke i en penitentiärkoloni, utan i ett barnhem eller ett enskildt fosterhem.

Uti *Italien*, der sträfvandena att bereda lämplig uppfostran åt sedligt vilsekommen ungdom gå mycket långt tillbaka i tiden, har man nu för detta ändamål såväl statsanstalter (Case di custodia) som privatanstalter (Riformalori). Någon klar indelning och någon tillfredsställande organisation synes dock i allmänhet ej vara genomförd.

Italien.

I *Ungarn* fritages en minderårig förbrytare från straff, i fall han ännu ej fyllt 12 år eller han, ehuru af högre ålder, befinnes sakna omdöme om sin gernings brottslighet; i stället beslutes då om hans intagning i ett förbättringshem. — I *Österrike* äro liknande bestämmelser föreslagna genom utkastet till ny strafflag af 1893. För. bättrings- och räddningshem finnas, men de äro ännu alla enskilda.

*Österrike-
Ungarn.*

I *Schweiz* har allt sedan Pestalozzis och Fellenbergs dagar intresset rigtat sig hufvudsakligen på åtgärder till *förebyggande* af brottsligheten. För detta ändamål hafva en stor mängd barnhem och räddningshem här blifvit upprättade, somliga af enskilda personer, andra af sällskap (förmåligast »Schweiziska sällskapet för allmänt väl»), andra åter af kantonerna. Så finnas ensamt inom den lilla kantonen Zürich med omkring 350,000 invånare icke mindre än 9 anstalter (hvaraf en offentlig) för vanartade eller moraliskt försummade barn. Följderna häraf hafva visat sig vara de bästa. Enär hvarje kanton har sin lagstiftning för sig, har det emellertid hittills varit omöjligt att få några för *hela* Schweiz gällande bestämmelser om sedligt vilsekommen ungdom och dess behandling. Detta har ock bidragit dertill, att några offentliga förbättringshem för minderåriga förbrytare ännu ej kommit till stånd.

Schweiz.

Det *tyska rikets* strafflag af 1871 bestämmer, att barn under 12 år icke kan underkastas offentligt straff, samt att minderårig förbrytare mellan 12 och 18 år lika ledes är straff-omyndig, om han vid brottets begående icke egde den för insigt om sin gernings straffbarhet nödiga förståndsmognaden, i hvilket fall han kan insättas i en tvångsuppfostringsanstalt. Genom en tilläggsdag af den 26 februari 1876 har vidare blifvit bestämdt, att de enskilda staterna inom riket kunna särskildt lagstifta om åtgärder med afseende på brottsliga barn under 12 år. Med stöd häraf hafva i Preussen och en del andra tyska stater blifvit utfärdade särskilda lagar, genom hvilka

Tyskland.

dylika barn kunna anbringas i särskilda förbättringshem. De minderåriga förbrytare, hvilka af domstolen anses ega nog förståndsmognad för inseende af handlingens brottslighet, hafva deremot inom de flesta tyska land länge lemnats åsido; likaså de vanartade och sedligt försummade barn, hvilka ännu ej kommit i strid med strafflagen. Tidigt har man emellertid insett det ohållbara i ett sådant sakernas tillstånd, och under senare tiden hafva därför flerstädes bestämmelser blifvit antagna, som hänvisat äfven barn af dessa båda slag till tvångsuppfostran. Så i Braunschweig, Anhalt, Oldenburg, Sachsen-Weimar-Eisenach, Lybeck, Baden, Hamburg och Hessen-Darmstadt.

Af de tyska tvångsuppfostringsanstalterna äro några upprättade af staten, andra af kommunerna, de flesta af enskilda. Vid dessa senare betala kommunerna och staten ofta fulla kostnaden för de i dem intagna, hvadan äfven dessa anstalter i sjelfva verket uppehållas genom allmänna medel.

Trots allt hvad som sålunda blifvit gjordt är man i Tyskland numera fullt medveten om dess otillräcklighet, i synnerhet som denna nogsamt vitsordas af den starkt tillväxande brottsligheten bland ungdomen. Redan 1889 yttrade den tyska riks-kriminalstatistiken härom: »De unga lagöfverträdarne utgöra rekryterna till en förbrytarearmé, mot hvilken den gällande rättens straffmedel synas visa sig magtlösa.» Kriminalister och uppfostrare äro därför eniga om nödvändigheten af en genomgripande reform för hela tyska riket, och de hafva härvid samlat sig om tvenne i hufvudsak öfverensstämmande program, som blifvit framlagda i ett par arbeten af de båda framstående juristerna Aschrott (Die Behandlung der verwahrlosten und verbrecherischen Jugend) och Appellius (Die Behandlung jugendlicher Verbrecher und verwahrloster Kinder). Enligt dessa förslag skulle straffmyndighetsålderns gräns höjas, frågan om barnets uppfattning af sin gernings straffbarhet alldeles bortfalla, fängelselifvet för minderåriga i möjligaste mån utbytas mot af staten öfvervakad tvångsuppfostran samt åtgärder vidtagas till skydd äfven för sådana vilsekomna barn, hvilka ej blifvit för brott dömda; lagens handhavande skulle öfverlemnas åt ett uppfostringsråd (Erziehungsamt). Ett formligt lagförslag i denna riktning föreligger utarbetadt af dr Appellius (Entwurf eines Reichsgesetzes betreffend die Behandlung und Bestrafung jugendlicher Verbrecher und verwahrloster jugendlicher Personen) samt har till sina hufvudgrunder blifvit godkänt såväl på flera kriminalistmöten som vid de härom förda förhandlingarna inom de tusentals kretsarna af den stora allmänna tyska folkskolelärareföreningen.

Äfven i Sveriges närmaste grannland hafva under de senaste åren omfattande förberedelser blifvit vidtagna för ett tillfredsställande ordnande af ifrågakvarande viktiga samhällsangelägenhet.

Finland.

I *Finland* bestämmes genom den nya strafflag, som trädde i kraft 1894, att minderårig förbrytare mellan 7 och 15 år kan dömas till intagning i tvångsuppfostringsanstalt, samt att han då skall förblifva under anstaltens myndighet till fylda

18 år eller, om målsman dertill gifver sitt samtycke, till fyllda 20 år. Utom den förut befintliga uppfostringsanstalten för brottsliga och vanartade gossar å Nygård hafva nu två nya för samma ändamål blifvit upprättade, den ena för gossar vid Koivula, den andra för flickor vid Wuorela.

I *Danmark* tillsatte Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet år 1893 en komité, som fick till uppgift att utreda, *Danmark.*

a) huruvida de nuvarande samhällsförhållandena innebure någon uppfordran för staten att söka vidare utveckla åtgärderna för uppfyllande af statens pligt att vaka öfver det uppväxande släktets moraliska uppfostran,

b) hvilka medel man i så fall borde använda, samt

c) hvilken omfattning dylika åtgärder borde erhålla.

Komitén, som var sammansatt af 10 ledamöter, nemligen fyra jurister, en läkare, en fängelsepredikant, en fattiginspektör och tre i uppfostrans tjänst anställda personer, afgaf år 1895 sitt i motionen omnämnda utlåtande (Betænkning fra Kommissionen angående Statstilsyn med Børneopdragelsen). På grund af statistiska undersökningar uttalar komitén såsom otvifvelaktigt, att den första till dess utredning hänskjutna frågan måste besvaras med ett obetingadt ja. Med afseende på de båda öfriga uttalar den vidare, att den i öfverensstämmelse med de resultat, hvartill utvecklingen öfverallt i utlandet redan ledt eller med säkerhet måste antagas leda, icke kan hysa något tvifvel derom, att äfven i Danmark följande tvenne önskemål måste genomföras:

1) att straff endast då användes mot unga förbrytare, då de nått den grad af icke blott intellektuel utan äfven moralisk utveckling, att de kunna sägas vara mogna för straff,

2) att sedligt vilsekomna eller för sedligt förderf utsatta barn, vare sig de begått straffbara handlingar eller icke, genom statens försorg erhålla nödig uppfostran.

På dessa grunder hvila ock de af komitén framlagda förslagen till »Lov om Behandling af forbryderske og forsømte Børn og unge Personer» och »Lov om Forandringer i almindelig borgerlig Straffelov» äfvensom det af en dess medlem, professor C. Torp, utarbetade förslaget till »Lov om Straffene for unge Forbrydere». Komitén förordar, att staten skall ingripa i fråga om alla sådana barn, hos hvilka sedligt förderf eller öfverhängande fara härför kan objektivt konstateras, så vida det nemligen gifves någon sannolikhet för att de genom uppfostran kunna verkligen förbättras. Till föremålen för lagstiftningen räknar den derfor ej endast brottsliga utan äfven skolkande eller vagabonderande barn. Myndigheten att afgöra, huruvida tvångsuppfostran skall användas eller icke vill den lägga i händerna på ett inom hvarje kommun utsedt värn- eller målsmansråd (Værgeråd) med domaren som ordförande samt för öfrigt bestående af representanter för kommunen, kyrkan, fattigvården och skolväsendet, hvarjemte äfven läkares utlåtande skall i behöfliga fall inhämtas. I fråga om de åtgärder, hvilka af

nämnda »Værgeråd» skulle kunna vidtagas, göres bestämd skilnad mellan de endast vanvårdade barnen å ena sidan samt de sedligt förderfvade å den andra. De förra hänvisas till fosterhem och barnhem i förening med folkskolan. För de senare förordas deremot slutna barnhem eller räddningshem, samt för minderåriga, som gjort sig skyldiga till gröfre brott eller äro mera förhärdade, särskildt strängare uppfostringsanstalter. De mildare uppfostringsanstalterna böra kunna upprättas såväl af staten som af kommunerna och enskilda, de strängare endast af staten. Alla böra stå under offentlig tillsyn och under ledning af uppfostringsdepartementet.

Norge.

Detta danska förslag är i väsentliga delar påverkad af det *norska* förslag, som redan 1892 framlades af norska Straffelovkommissionens ordförande, riksadvokaten dr B. Getz (Udkast til Lov om sædelig forekomne og vanvyrkede Børns Behandling, med Motiver). Detta förslag har, efter förberedande behandling inom norska kriminalistföreningen (se Forhandlinger ved den norske Kriminalistforenings første Møde i Oktober 1892, udgifne af Francis Hagerup), upprepade gånger varit af Norges konung förelagdt stortinget genom kongl. propositioner samt underkastadt en omfattande granskning, hvarvid dess hufvudgrunder från alla sidor tillvunnit sig ett nästan odeladt gillande. Något definitivt beslut derom har stortinget dock ännu ej fattat, och förslaget har därför nu med några mindre betydande förändringar blifvit genom proposition af den 1 februari 1896 ånyo framlagdt för stortinget.

Detta förslag (»Udkast til Lov om Behandlingen af forsømte Børn») uppställer tre kategorier, på hvilka dess bestämmelser skola vara tillämpliga och under hvilka det sökt samla alla sådana barn, »som, ifall samhället icke åtager sig dem, med större eller mindre visshet måste antagas komma att förr eller senare falla samhället till last såsom arbetsskygga dagdrifvare, förbrytare och straffångar», nemligen:

a) barn, hvilka föröfvat någon straffbar, om sedligt förderf eller sedlig vanvård vittnande handling, och hvilkas anbringande utom föräldrahemmet anses ändamålsenligt med hänsyn till deras förbättring eller för att hindra upprepanden;

b) barn, som på grund af föräldrarnas och uppfostrarnas lastfullhet eller försumlighet finnas vanvårdade, misshandlade eller sedligt vilsekomna eller måste antagas komma att blifva sedligt förderfvade;

c) barn, hvilkas anbringande utom föräldrahemmet befinnes nödvändigt på grund af deras dåliga uppförande eller andra missförhållanden, å hvilka man ej genom hemmets eller skolans uppfostringsmedel kunnat råda bot.

Den *beslutande myndigheten* skall enligt förslaget tillkomma ett inom hvarje kommun befintligt värn- eller målsmansråd (Værgeråd), bestående af ortens underdomare såsom ordförande, en af dess prester, en läkare, en medlem af skolstyrelsen, en medlem af fattigstyrelsen samt två i kommunen bosatta och till uppdragets mottagande villiga kvinnor.

Hvarje offentlig tjänsteman, som under sin verksamhet erhåller kännedom om sådant barn, hvarom här är fråga, åligger att anmäla det samma till »Værgerådet».

Beslutanderätten öfver sådana barn, som skolka från skolan eller der visa dåligt uppförande, tillkommer åter skolstyrelsen, som i händelse af behof kan för en tid af högst 6 månader insätta dem i s. k. tvångsskolor (Tvangsskoler, motsvarande Truant Schools, Internater, Skolkarehem).

»Værgerådets» beslut skall fattas efter undersökning, hvarvid vederbörande barns föräldrar eller målsmän hafva tillfälle att uttala sig, och det måste angifva de skäl, hvarpå det blifvit grundadt. Rådet betraktas emellertid icke såsom någon domstol och är — med undantag för vittnesförhör o. d. — icke bundet af fastställda processformer. I justitiedepartementets motivering för propositionen framhålles, att rådets arbeten i de flesta kommuner måste blifva föga betungande, enär ärenden, som påkalla dess ingripande, der ej ofta kunna påkomma.

De åtgärder, som »Værgerådet» med afseende på anmäldt barn kan vidtaga, äro ;

1) att tilldela såväl barnet sjelft som dess föräldrar eller deras ställföreträdare sådan allvarlig varning och förmaning, som kan befinnas nödig ;

2) att, i fall straffbar handling är föröfvad af barn under 14 år, anmoda dess öfverordnade i hem eller skola att tilldela det sådan aga, som lagstiftningen medgifver ;

3) att, i fall afseende ej fästes vid denna anmodan, sjelft låta verkställa agan eller besluta barnets insättande i en »tvångsskola» (Tvangsskole) under en tid af högst 2 månader ;

4) att anbringa barnet utom dess föräldrahem, vare sig i någon hederlig och pålitlig familj eller i något barnhem eller annan uppfostringsanstalt, hvars reglemente är fastställt af konungen, eller ock i en s. k. tvångsuppfostringsanstalt ;

5) att, i händelse barnet anbringas utom sitt hem, fränkänna föräldrarna eller någon af dem målsmansrätten samt i sådant fall förordna om ny målsman.

De i punkt 4 omnämnda tvångsuppfostringsanstalterna, hvilka i det nu för stortinget framlagda förslaget kallas »skolhem» (Skolehjem), äro afsedda för barn i skolåldern eller nära densamma, hvilka befinnas så sedligt vilsekomma, att genom deras kvarblifvande i den allmänna folkskolan dennas öfriga lärjungar skulle blifva utsatta för skadlig påverkan. Dessa »skolhem» skulle vara af tvenne slag: ett slags mildare (almindelig Skolehjem) och ett slags strängare (særlige Skolehjem, af vederbörande stortingsutskott kallade Redningshjem). De senare äro afsedda för de på vanartens väg längre komma, nemligen sådana,

a) som äro minst 12 år gamla och föröfvat gröfre förbrytelser eller eljes befinnas vara i högre grad sedligt förderfvade.

b) som under vistelse i mildare anstalt fylla 18 år, men ännu ej anses kunna utsläppas, vare sig definitivt eller på försök,

c) som äro minst 12 år gamla och under vistelse i mildare anstalt gjort sig skyldiga till förbrytelser, till rymning, till förledande af andra barn eller till synnerlig grad af uppstudsighet,

d) som efter att hafva fyllt 16 år blifvit frigifna på försök, men på grund af dåligt uppförande måst återkallas.

Med afseende på *omkostnaderna* innehåller förslaget såsom allmän regel, att utgifterna skola bestridas

a) för barns anbringande i familj, barnhem eller dylikt af den kommun, hvars »Værgeråd» härom fattat beslut,

b) för vistelse i »Tvangsskole» af den kommun, hvars skolstyrelse eller »Værgeråd» beslutat om insättandet, dock med ett bidrag från staten af 30 öre för dag och för barn, samt

c) för vistelse i »Skolehjem» af staten, dock med ett liknande bidrag från den kommun, hvars »Værgeråd» beslutat barnets insättande.

Bidrag kunna utkrävas af vederbörande målsmän, dock ej utöfver 1 krona för barn och underhållsdag.

Den genomgående grundsatsen för hela förslaget är, att de åtgärder, som i fråga om barn af ifrågavarande slag böra vidtagas, icke få betraktas såsom straffåtgärder utan som *uppfostningsåtgärder*. Man har derfor ock i förslaget med stor omsorg undvikit allt, som kunnat gifva »Værgerådet» karakteren af en vanlig domstol eller »Skolehjemmene» karakteren af straffanstalter. För att ytterligare betona detta, så att den allmänna meningen ej måtte *kunna* misstaga sig härutinnan, uttalar justitiedepartementet, på hvars föredragning propositionen blifvit beslutad, att genomförandet af den föreslagna anordningen och högsta ledningen af dess tillämpning måtte åläggas *icke* justitiedepartementet, som har straffanstalterna under sin vård, utan *ecklesiastikdepartementet* (»Kirkedepartementet som Undervisningsdepartement»), hvilket har högsta tillsynen öfver landets öfriga uppfostningsanstalter, bland dem äfven abnormskolorna, samt dessutom öfver fattigvården. Denna sin åsigt stöder justitiedepartementet på ett motiveradt uttalande af expeditionschefen för norska fångvårdsväsendet, och häruti instämmer äfven ecklesiastikdepartementet.

Propositionen har redan blifvit, åtminstone i hufvudsak, af stortingets lagutskott tillstyrkt, och det finnes derfor all anledning antaga, att Norge inom kort skall hafva denna samhällsangelägenhet på ett i flera afseenden mönstergilt sätt ordnad.

*Förhållandena
hos oss.*

Inom vårt eget land saknas icke helt och hållet anstalter för brottsliga och vanartade barn. De anstalter af detta slag, om hvilka utskottet lyckats erhålla kännedom, kunna fördelas i tre grupper, nemligen:

A) *Förbättringshem för unga brottslingar.*

Till denna grupp hör endast en anstalt, nemligen:

Åkerbrukskolonien Hall, förlagd i närheten af Södertelje, upprättad år 1876,

underhållen dels af »Föreningen till minne af Konung Oscar I och Drottning Josefina», dels af staten (50 öre per elev och underhållsdag). Antalet elever 175 i en medelålder af omkring 15 år. Årskostnaden per elev 300 kronor*.

B) *Räddningshem för vanartade barn.*

Hit höra följande anstalter:

Råby räddningsinstitut, beläget strax söder om Lund. Upprättadt år 1840 af öfverstekammarjunkaren friherre Axel Gustaf Gyllenkrook och underhållet genom donation af stiftaren. 30 elever. Årskostnaden 400 kronor per elev.

Räddningsinstitutet å Hissingen, beläget i Lundby församling. Afsedt för gossar, tillhörande Göteborgs stad. Upprättadt år 1847 och underhållet af en förening. 17 elever. Årskostnaden 480 kronor per elev.

Stockholms stads uppfostringsanstalt för gossar, för närvarande förlagd till Södermalm (skall under detta år flyttas till en för ändamålet inköpt egendom utanför Skanstull). Upprättad år 1851. Underhålles af Stockholms stads fattigvård. Antal elever 78. Underhållskostnaden 307 kronor per elev.

Folåsa räddningshem, förlagdt till egendomen Folåsa vester om Linköping, upprättadt år 1864. Underhålles af Östergötlands läns landsting. Elevantalet 18. Årskostnaden per elev 280 kronor.

Trasskolan i Stockholm, belägen å Södermalm. Upprättad år 1870 af folkskoleläraren J. O. Lindgren. Underhålles genom gåfvor af enskilda samt bidrag af staden. 31 elever. Årskostnad per elev 365 kronor.

Fröbergiska stiftelsen, förlagd strax invid Kalmar. Upprättad år 1875. Underhålles genom donation. Antal elever 48 i en medelålder af något öfver 12 år. Årskostnad per elev 325 kronor.

Hallands läns räddningshem för vanartade gossar, förlagdt till egendomen Mäshult i Skällinge församling. Upprättadt år 1880. Underhålles af länets landsting. Elevantal 23. Kostnad per elev 350 kronor för år.

Lidköpings räddningshem, förlagdt till lägenheten Margretelund invid Lidköping. Upprättadt år 1886 och underhållet genom donation. Antalet elever 14. Årskostnad 355 kronor per elev.

Gefle uppfostringshem, tillsvidare inhyst i Torsåker, fem mil från staden. Upprättadt år 1894 och underhållet af kommunen. 12 elever. Medelkostnaden omkring 330 kronor.

Uppfostringsanstalten å Gullgrufva, en genom enskildt initiativ upprättad anstalt för vanartade barn hufvudsakligen från Helsingland. Skall i år träda i verksamhet. Afsedd för 10 å 12 gossar.

* Dessa och de följande sifferuppgifterna afse det senaste år, för hvilket dylika uppgifter varit för utskottet tillgängliga.

(För staden *Malmö* skall en liknande anstalt med det snaraste träda i verksamhet. En donation finnes för ändamålet, och egendom är inköpt 1 $\frac{1}{2}$ mil från staden).

C) *Skolkarehem och andra af skolstyrelser upprättade anstalter.*

Till denna grupp höra:

Göteborgs afsöndringsskola, utgörande en afdelning af stadens folkskoleväsende. Upprättad år 1869 och underhållen af skoldistriktet. Elevantalet 99. Årskostnad 140 kronor per elev.

Internatet i Malmö, utgörande en anstalt för skolkare eller i andra afseenden vanartade gossar. Upprättadt år 1884. Underhållet af skoldistriktet (med bidrag från fattigvården). Barnantalet 30. Kostnad 270 kronor per år för elev.

(I *Stockholm* är ett »skolkarehem» just nu ifrågasatt. Folkskoleöfverstyrelsen har i ämnet upprättat ett förslag.)

Såsom motionären framhållit, hafva yrkandena på verksamma åtgärder i fråga om den brottsliga, vanartade eller sedligt försummade ungdomen kommit hufvudsakligen från de tvenne håll, der man på grund af sakens natur måste träda i omedelbart förhållande till denna ungdom, nemligen från fängelseväsendets och från uppfostringsväsendets målsmän. Hvad särskildt vårt land beträffar, har han i detta afseende kunnat hänvisa dels till fängelsestyrelsens berättelser, dels till talrika uttalanden från folkskolelärarecorpsens sida.

De utdrag ur fängelsepredikanternas redogörelser, hvilka årligen pläga i fängelsestyrelsens berättelser meddelas, utgöras till en stor del af mycket mörka skildringar öfver ungdomens sedliga förvildning, hvilken fängelsepredikanterna i allmänhet anse vara stadd i en snabb och förfärande tillväxt. De innehålla derjemte äfven många beaktansvärda iakttagelser rörande denna sedliga förvildnings *orsaker*. Den närmaste anledningen till förbrytelserna är, såsom det starkt betonas, vanligen *dryckenskapen*. Dock framhålla berättelserna tillika, att om denna last än utgör så att säga den yttre och sista orsaken, så ligger dock i de allra flesta fall den innersta och egentliga grunden till det onda i den unge brottslingens *sinnensart och sinnensriktning*, sådan denna blifvit hos honom utpreglad genom hela hans föregående utveckling, vanligen allt

Uttalanden
från fängelse-
vårdsmännen
Fängelsepredi-
kanterna.

ifrån barndomen. En *vanvårdad och försummad uppfostran* visar sig i allmänhet vara djupaste källan till det öfverklagade förderfvet.

Bland dem, som ofta äro i hög grad utsatta för dylik vanvård, anföra fängelsepredikanterna sådana föräldralösa barn, hvilka bortackorderas till fosterhem af så dålig art, att de hvarken kunna eller vilja uppfylla ett hems uppfostringsförpligtelser. Särskildt har detta, enligt deras utsago, varit fallit på de orter, der bortauktioneringssystemet kommit till användning.

Äfven der föräldrarna lefva, äro dock, såsom fängelsepredikanterna betona, förhållandena i hemmet ofta så usla, att barnets uppfostran måste blifva i högsta grad missrigtad.

I flera berättelser framhålles, att vanvården i hemmet nästan alltid har till följd, att barnet blifver i saknad äfven af den uppfostran, som *skollifvet* med sina kraf på punktlighet, ordning och goda seder eljest skulle kunnat gifva. Dåliga föräldrar afhålla nemligen sina barn från skolan, och använda dem i stället till förvärf, vanligen genom att utsända dem på tiggeri, ofta uppenbart, men ännu oftare under formen af något slags försäljning.

Flere af predikanterna framhålla, att brottsligheten bland ungdomen är jemförelsevis mindre inom sådana bygder, der befolkningens lefnadsförhållanden i allmänhet medgifva ett verkligt hemlif, och der barnen derfor kunna hafva förmånen af föräldrarnas tillsyn. Detta anses ännu vara förhållandet bland större delen af vårt lands jordbrukande befolkning, dock med undantag för åtskilliga landsdelar samt för vissa till främmande hem bortackorderade barn. Sämst uppgifves det vara stäldt, der på grund af särskilda förhållanden föräldravård och hemlif i större eller mindre grad saknas.

Fängvårdsstyrelsen sjelf har nyligen haft tillfälle att inför Kongl. Maj:t uttala sig i denna fråga.

Styrelsen för åkerbrukskolonien Hall har nemligen genom en under nästlidet år aflåten skrifvelse fästat Kongl. Maj:ts uppmärksamhet derå, att de vid Hall tillgängliga elevplatserna icke på långt när vore tillräckliga för att mottaga ens de inträdessökande, som blifvit dömda att i allmän uppfostringsanstalt intagas, och förklarat sig, under förutsättning af tillräckligt bidrag af allmänna medel, vara villig att öka antalet platser från 175 till 200.

Härofver infortrade Kongl. Maj:t fängvårdsstyrelsens yttrande, hvilket ock blifvit afgifvet genom en skrifvelse af den 20 december

1895. Efter att hafva återgifvit det hufvudsakliga innehållet i förstberörda framställning yttrar fångvårdsstyrelsen:

Uti hvad sålunda anförts, angående landets behof af ökad utrymme för intagande af vanartig ungdom å allmän uppfostringsanstalt, ligger för fångvårdsstyrelsen ingenting vare sig nytt eller oväntadt. I sina till Eders Kongl. Maj:t ingifna underdåniga berättelser har styrelsen år efter år meddelat uppgift om den bekymrande tillväxt, antalet af unga brottslingar allt jemt visar, och genom utdrag af fängelsepredikanternas till styrelsen insända årsredogörelser ytterligare betonat den samhällsfara, som i detta förhållande i växande grad yppar sig. Då under år 1865 antalet nykomne manlige och qvinliga straffarbetsfångar under 20 år besteg sig till 186, år 1875 till 214 och år 1885 till 230, uppgår antalet år 1890 till 255, år 1891 till 303, faller år 1892 till 246, men stiger år 1893 till 294 och uppgår år 1894 till 315. Det är påtagligt, att denna starka årliga ynglingarekrytering af fångpersonalen i rikets fängelser måste komma att betänkligt försämra de resultat, hvilka i annat fall skulle vara att förvänta af våra omsorgsfullt utvecklade fångvårdsförhållanden.

Men det måste ock vara klart, att de missförhållanden, om hvilka ökningen af de *nykomna* unga brottslingarnes antal bär vittne, förefinnas icke inom fängelserna, utan inom det fria samhället, samt att deras bekämpande icke kan tillhöra fångvården, utan i främsta rummet de krafter, åt hvilka vården om det uppväxande släktets uppfostran och ledning i hem och skola är anförtrodd. Svagheten eller otillräckligheten af och oförståndet hos ett flertal af dessa krafter, särskildt der de verka inom fattiga och obemedlade hem, torde emellertid förklara icke få af de fall, hvilka vållat stegringen af ofvan anförda siffror. Men det kan icke vara möjligt för fångvården att under en strafftid af några månader upphjelpa, hvad som under den unge förbrytarens hela egentliga uppfostringstid mer eller mindre fullständigt försummats. Vål har man flerstädes försökt att genom uppskjuten verkställighet af en första dom få, i händelse af återfall, genom strafftidernas sammanläggning den tidslängd ökad, under hvilken fångvården egde påverka den unge brottslingen; men om än detta förfarande, från rent pedagogisk synpunkt sedt, måste anses klokt, är dock utan all fråga vida klokare att, genom omhändertagande af de vanartige unge före inträdandet af deras kriminella myndighetsålder, i möjlig mån förekomma deras fortgående på brottets väg dermed, att man bereder dem den uppfostran och det tillfälle till en god och samhällsnyttig utveckling, som förut ej kommit och, utan detta ingripande i deras öden, ej skulle komma dem till del.

Erfarenheten har, särskildt i England, der man med synnerlig energi inslagit denna väg, vitsordat de lyckliga följder, som deraf äro att vinna. Den märkliga sänkning af fångsiffrorna, som engelska fångvårdsstatistiken för senare tid utvisar, torde icke kunna tillräckligt förklaras af förbättrade fängelseförhållanden; men det är

deremot lätt att förstå, i huru hög grad förbrytaresiffrorna måste påverkas genom en årligen fortgående minskning af det antal unga förbrytare, som, derest ingen åtgärd för deras räddning vidtagits, antagligen skolat i växande mängd i fängelserna inströmma. Och som bekant finnas jemväl inom öfriga kulturländer, både de större och de smärre, till olika antal och under vexlande namn särskilda uppfostringsanstalter för ungdom af ifrågavarande beskaffenhet.

Det synes styrelsen ock höjdt öfver allt tvifvel, att, sedan genom sistlidne Riksdags bifall till Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition n:o 24 den svenska fängvårdsreformen vunnit sin lyckliga afslutning, torde icke förefinnas något angelägnare önskemål i fråga om härmed sammanhängande förhållanden än det, som rigtar sig på omhändertagandet af sedligt förkommen ungdom för att derigenom hindra dess fall och återfall i brott. Innebörden af den fråga, som här till styrelsens utlåtande af Eders Kongl. Maj:t hänskjutits, måste därför synas styrelsen utomordentligt vigtig. Men just därför känner sig styrelsen nödsakad att fästa Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet på omöjligheten af att uppfatta nu ifrågasatta åtgärden såsom ens i någon mån tillfyllestgörande.

Om äfven skulle låta sig göra att å Hall bereda plats för ännu tjugufem vanartiga gossar, qvarstår lika fullt behovet af vida mer omfattande åtgärder för att med kraft upptaga striden mot den samhällsfara, som ligger i de unges tilltagande brottslighet. För ensamt Stockholms stad skulle det utan tvifvel vara mer än lätt att besätta alla de nyinrättade numren. Men dermed vore icke behovet i öfriga delar af landet tillgodosedt. Det förefaller därför styrelsen såsom mera ändamålsenligt, om staten till andra, i skilda delar af landet redan befintliga likartade anstalter trädde i samma förhållande som hittills ensamt till åkerbrukskolonien Hall och genom deras understödjande äfven för dem möjliggjorde en utveckling, som skulle verka till fördel ej blott för vederbörande delar af landet, utan för landet sjelft. Ty dettas fördel främjas säkerligen bättre genom vidmagthållandet af flera smärre anstalter än genom att låta en af dem tid efter annan mer och mer svälla ut.

I stora länder framtvingar nödtvånget lätt stora anstalter. Det är tydligt, att man i motsvarande mån måste lemna derhän möjligheten att i dem verka under de former, ett *hem* eger till sitt föfogande. Men äfven ett väl ordnadt *kasern*-lif kan bära goda frukter, om blott de derinom ledande krafterna äro tillräckligt rustade för sin magtpåliggande uppgift och icke för få. Ty kunna de ej med sitt personliga inflytande omfatta elevkretsen, är denna för talrik för att medgifva dem det umgänge, den bekantskap med hvarje enskild medlem deraf, som utgör förutsättningen för dennes påverkande, så torde ofördelaktiga följder häraf icke lätt kunna undvikas. Större säkerhet för ernåendet af goda resultat måste i allmänhet vara att påräkna af smärre än af större anstalter.

Huruvida en ökning af elevantalet på Hall skulle för anstalten verka menligt eller icke, torde därför hufvudsakligen bero på möjligheten för dess föreståndare och

lärare att räcka till för det vidgade antalet. Att redan ett antal af 150 måste för sitt tillbörliga tillgodoseende ställa stora kraf på den vid kolonien anställda tillsyningspersonalen, torde vara antagligt; ty ingen yttre organisation, om än så mönstergill, kan i fråga om vanvårdade och vilsekomna barns uppfostran ersätta den individuella inflytelse, som utgör förnämsta medlet för deras tillfredsställande utveckling. Men om blott för tillvaratagande af elevernas intresse i detta hänseende nödiga mått och steg tagas, torde visserligen icke elevantalet böra vara bundet vid någon af de redan uppnådda siffrorna. Då likväl, såsom af årsberättelserna för kolonien inhemtas, år 1890 15,8 procent af de utgångne återfallit i brott, lösdrifveri eller dryckenskap, men denna sifra å de återfallne nu 1895 stigit till 20 procent, lärer försigtigheten bjuda, att man icke för mycket vedervågar det goda anseende, anstalten hittills på goda grunder förvärfvat sig.

Beträffande lämpligheten att af hittills använda medel anvisa ytterligare bidrag till underhållskostnaden för å kolonien Hall intagna elever, vill styrelsen, med hänvisande till ett denna dag i anledning af nådig remiss den 29 sistlidne november afgifvet underdånigt utlåtande, här blott i underdånighet erinra om tillbörligheten deraf, att fångvårdens besparingskassa, hvars hufvudändamål är att genom frigifne fångars understödjande motverka deras återfall i brott, icke för annat, om än så samhällsgagnande ändamål tages så hårdt i anspråk, att den sättes ur stånd att tjena sitt ursprungliga syfte. Af hvilken betydelse för samhället detta är, inser lätt en hvar; och anser sig styrelsen böra i detta afseende meddela, hurusom af de genom centralföreningen till stöd för frigifne från besparingskassan under åren 1885—1894 med mera afsevärda belopp understödde skyddslingar, enligt bilagda redogörelse 309 män och 79 qvinnor, 35,5 procent af de förre och 11,4 procent af de senare återfallit, men således 64,5 procent af understödde män och 88,6 procent af understödda qvinnor hittills såsom laglydige medborgare tillförts samhället. Inalles har under sistlidna året från besparingskassan utbetalts 12,000 kronor, deraf dels till »Stockholms skyddsförening för frigifne» enligt Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref den 14 april 1893, dels till förenämnda centralförening för att genom den användas, och dels till åtskilliga hem, hvori fångar emottagits till understöd och vård. Det torde icke böra ifrågasättas, att icke dessa utgifters bestridande allt fortfarande måste anses såsom besparingskassans främsta uppgift, och den är i sanning så viktig, att med dess åsidosättande utan allt tvifvel högst ofördelaktiga inflytelser för rikets fångvård skulle vara att emotse.

Då frågan om förstärkta åtgärder för vilsekommen ungdoms rättande både i Norge och i Danmark ansetts vara af den vikt, att i förstnämnda land strafflagskommissionen och i det senare en af ministeriet för kyrko- och undervisningsväsendet i förening med justitieministeriet nedsatt kommission fått i uppdrag att taga den i öfvervägande och i densamma afgifva förslag, tillåter sig styrelsen, som finner den af styrelsen för kolonien Hall gjorda, af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i

Stockholms län tillstyrkta framställning icke stå i verkligt förhållande till det behof, för hvars tillgodoseende den gjorts, böra i underdånighet hemställa, huruvida icke Eders Kongl. Maj:t

före ärendets afgörande ville åt sakkunnige män lemna i uppdrag att utreda, på hvad sätt statens förpligtelse med hänsyn till vanartiga och brottsliga, men kriminelt minderårigas uppfostran bäst och ändamålsenligast må kunna tillvaratågas, samt att i ämnet till Eders Kongl. Maj:t afgifva underdånigt förslag.

Om fångvårdsmännen, såsom af det nu anförda torde framgå, haft riklig anledning att uppmärksamma de förhållanden, i hvilka brottsligheten bland de minderåriga har sina hufvudsakligaste orsaker, så måste detta gifvetvis i ännu högre grad gälla om uppfostrarne, hvilka varit i tillfälle att följa de unga under flera år af deras utveckling och att iakttaga de omständigheter, hvilka förnämligast medverkat att gifva denna utveckling dess rigtning. Af skäl, som motionären antydt, hafva särskildt *folkskolans* män måst känna sig kraftigt manade att påyrka åtgärder, som kunna vara egnade att rädda de sedligt försummade barnen från undergång samt att skydda den stora massan af icke vanartade från moralisk smitta.

Så uttalade redan 1882 Stockholms folkskolelärareförening »önskvärdheten af att för alla sådana Stockholms kommun tillhörande barn, hvilkas uppförande är sådant, att deras vistelse i skolan menligt inverkar på de öfriga barnen och på arbetet i skolan, måtte anordnas särskilda skolafdelningar eller undervisningsanstalter — helst sådana, der barnen ständigt kunna vistas.»

Under 1883 upptogs frågan till ny diskussion inom samma förening, hvarvid ännu kraftigare betonades nödvändigheten af de vanartade barnens skiljande från de öfriga, på det de genom enkom för dem lämpad uppfostran skulle kunna danas till goda och nyttiga samhällsmedlemmar.

År 1891 förelåg åter inom hufvudstadens folkskolelärareförening samma fråga. Dervid framlades å nyo de gamla skälen för de vanartade barnens skiljande från de välartade, och det betonades, att sådant måste ske i tid, på det de redan vilsekomma ej måtte draga sina jemnåriga med sig samt locka dem till skolkning och andra oarter, och på det de måtte kunna erhålla den ledning, som krädes för deras egen räddning och förbättring. För sådant ändamål behöfdes en särskild upp-

Uttalanden
från
skolmännen.

fostringsanstalt, hvilken borde vara belägen på landet, så att barnen måtte komma i tillfälle att deltaga i lämpligt arbete och anstalten på samma gång förlora karakteren af ett fängelse eller en kasern samt så mycket som möjligt komma att motsvara ett verkligt hem. Föreningen beslöt att ingå till öfverstyrelsen för Stockholms folkskolor med anhållan, att denna ville taga frågan om varnartade barns uppfostran under ompröfning. Någon tid derefter väcktes ock af folkskoleinspektören förslag om ett hem för skolkande barn, och följande år framlades af en folkskolelärare inom Stockholms stadsfullmäktige motion om upprättande af ett räddningshem för varnartad ungdom i hufvudstadens närhet.

Äfven i öfriga städer samt på landsbygden hafva folkskolans lärare upprepade gånger förordat dylika anstalter. Så uttalade Skara stifts folkskolelärareförening vid sitt trettiofemte årsmöte 1887, att de vanartade barnens dåliga inflytande på sina kamrater utgjorde ett af de allmännaste och svåraste hindren för ett framgångsrikt utöfvande af lärareverksamheten, och den förordade därför inrättande af uppfostringsanstalter för dylika barn i hvarje län. År 1893 uttalades vid ett sammanträde inom Karlskrona folkskolelärareförening enhälligt önskvärdheten af särskild uppfostran för vanartade barn, detta såväl för deras egen skull som för kamraternas och samhällets. Följande år framhöll Örebro skolförening som sin önskan, »att vederbörande snarast möjligt ville befria skolan och samhället från dessa olycksbarn, som, lemnade i frihet, blefve till våda ej blott för de oförderfvade af sina kamrater, utan äfven, efter fortsatt öfning i det onda, för den allmänna säkerheten». Äfven vid flera andra tillfällen hafva liknande önskemål från folkskolelärarecorpsen uttalats.

Såsom ytterligare bevis på det intresse, hvarmed denna fråga från folkskolelärarecorpsens sida omfattas, nämner motionären bland annat de bidrag till densamma utredande, som erhållits genom trenne folkskolelärare, hvilka under 1894 och 1895 med understöd från centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolelärareförening företagit resor dels inom Sverige, dels i Norge och Danmark samt England och Skottland i ändamål att taga personlig kännedom om hvad i dessa land i förevarande afseende blifvit gjordt. Deras berättelser hafva blifvit utskottet företedda samt innehålla utförliga och sakrika meddelanden om en mängd olika tvångsuppfostringsanstalter i nu nämnda länder.

Med anledning af de yttringar af grof vanart bland såväl hufvudstadens som landsortens ungdom, hvilka i slutet af föregående år i ganska hög grad tilldrogo sig den allmänna uppmärksamheten, upptogs frågan då å nyo till behandling inom Stockholms folkskolelärareförening.

Den har der blifvit diskuterad under tvenne talrikt besökta sammanträden, hvarvid särskildt det ondas *orsaker* gjorts till föremål för en ganska allsidig belysning.» Af hvad som i detta afseende härvid yttrats anför utskottet åtskilliga ganska välgrundade och tänkvärda iakttagelser och erfarenheter, hvilka föranledde föreningen att fatta en så lydande resolution:

Föreningen anser, att den med rätta öfverklagade vanarten bland ungdomen skulle högst väsentligt motarbetas, om genom statens och kommunernas samt enskildas försorg kunde inrättas särskildt för ändamålet lämpade uppfostringsanstalter, dels räddnings- och skolkarehem för vanartade och i sedligt afseende försummade barn, dels förbättringshem för sådana minderåriga, hvilka redan kommit i strid med strafflagen, och den uttalar på grund häraf sin varma anslutning till de förslag om åstadkommande af dylika anstalter såväl för hufvudstaden som för landet i dess helhet, hvilka för närvarande föreligga.

Med stöd af hvad sålunda anförts, yttrar slutligen medkammarens utskott:

De sorgliga sakförhållanden, hvilka föranledt nu föreliggande motion jemte en dermed beslätad inom Första Kammaren (n:o 20), och hvilka till fullo vitsordas af ofvan meddelade uttalanden, synas icke lemna något tvifvel derom, att samhället här befinner sig inför ett djupgående ondt, hvaremot det måste vidtaga allvarliga och genomgripande åtgärder, om icke för annat, så för sin egen säkerhet.

Lika otvifvelaktigt synes vara, att dessa åtgärder komma för sent, i fall de vidtagas endast gent emot sådan ungdom, som redan är afgjordt brottslig. Skall man kunna vänta sig någon verklig förbättring, så får ingripandet uppenbarligen icke uppskjutas till den ålder, då det vilsekomna barnets sinnesart blifvit till den grad utpräglad, att en inre omgestaltning af dess känslö- och viljelif samt dess sedliga föreställningar måste stöta på nästan ööfvervinneliga svårigheter. En omgestaltning af sådant slag — den enda fullt betryggande — torde vara så godt som otänkbar, så vida man ej redan vid de första stegen på vanartens väg tager den unge om hand och försätter honom under sådana lefnadsförhållanden, att en utveckling i god riktning derigenom blifver möjlig. Det gäller på detta område liksom på andra — ja mer än på de flesta — att det är lättare och bättre att förekomma sjukdomen än att bota densamma.

Det är därför icke nog, att man i våra fängelser söker vårda sig om de vuxna förbrytarne och hindra deras återfall i brott. Det är icke

*Utskottets eget
yttrande.*

heller nog, att man genom de minderåriga brottslingarnas afskiljande i enkom för dem inrättade anstalter söker förbättra och om möjligt göra dem till laglydiga samhällsmedlemmar. Fastmer måste bemödandena i främsta rummet rigta sig på det målet att i tid *förekomma* det onda genom beredande af lämplig uppfostran åt sådana barn, hvilka väl ej äro dömda brottslingar, men genom sin vanart stå nära brottslighetens gräns, äfvensom åt sådana, hvilka visserligen ännu ej äro vanartade, men genom försummelse och sedlig vanvård från föräldrarnas eller målsmännens sida löpa största fara att blifva det.

Af hvad utskottet ofvan anført beträffande förhållandena i andra land torde framgå, att man der mångenstädes blifvit fullt medveten om nödvändigheten häraf, samt att en ganska vidsträckt erfarenhet redan blifvit vunnen om åtskilliga af de *medel*, hvarigenom brottsligheten och vanarten hos de minderåriga med framgång kunna bekämpas. Efter en mängd famlande försök hafva åsigterna om hvad i detta afseende kräfves allt mera klarnat, och det har härvid visat sig, att man på skilda håll genom sakens egen natur föranledts att för ändamålet anlita väsentligen *samma* anordningar, nemligen dels s. k. förbättringshem för minderåriga förbrytare, dels skolkarehem och räddningshem för vanartade och i sedligt afseende försummade barn.

Hos oss har behofvet af liknande anordningar varit så trängande, att anstalter med nämnda ändamål — om än under stora svårigheter — småningom arbetat sig fram här och der i vårt land. De uttalanden från olika håll, som i det föregående blifvit anförda, visa emellertid noggsamt, att dessa anstalter äro långt ifrån tillräckliga att ens något så när fylla behofvet. Sådant synes ock helt naturligt. Erfarenheten har nemligen ådagalagt, att en tillfredsställande lösning af denna fråga icke står att vinna uteslutande genom bemödanden af enskilda, äfven der dessa förfoga öfver synnerligen storartade tillgångar. Till och med i det rika och för filantropiska företag alltid offervilliga England hafva staten och kommunerna nödgats träda emellan, och först sedan detta skett, har verksamheten för »tvångsuppfostran» der kunnat vinna en sådan omfattning, att brottsligheten bland de minderåriga blifvit icke allenast hämmad utan väsentligen minskad.

Utskottet finner sig på grund häraf böra förorda, att staten äfven hos oss måtte taga denna angelägenhet om hand, dels genom lagbestämmelser rörande de olika slagen af tvångsuppfostringsanstalter, dels genom beviljande af anslag till sådana samt genom tillsyn öfver deras verksamhet.

Hvad *lagbestämmelserna* angår torde de närmast kunna ansluta sig till de stadganden i strafflagens kap. 5, hvilka röra af minderårig person begångna förbrytelser, äfvensom till lagen angående lösdrifvares behandling, hvilken lag i sitt nuvarande skick — märkligt nog — saknar hvarje föreskrift om behandlingen af de *minderåriga* lösdrifvarne, samt till folkskolestadgans § 51, som för närvarande väl gifver skolstyrelse magt öfver barn, som skolka, men icke öfver barn, som visa sig vanartade eller i moraliskt afseende groft försummade.

I fråga om *skyldigheten att anordna anstalter för tvångsuppfostran* förefaller det utskottet, som om en skilnad mellan de olika slagen af anstalter både kunde och borde iakttagas.

Skolkarehemmen, hvilka i allmänhet endast för de större stads-samhällena med deras många tillfällen och möjligheter till vagabondlif äro af trängande nödvändighet, torde lämpligen böra upprättas af vederbörande skoldistrikt samt lyda under deras skolstyrelser, och utskottet finner detta så mycket mer i sin ordning, som dessa anstalters invånare icke äro ämnade att vara deras stadigvarande gäster utan efter genomgången »kur» böra gå tillbaka till den allmänna folkskolan.

Att låta räddningshemmen för vanartade och moraliskt vanvårdade likaledes utgöra en skoldistriktets enskilda angelägenhet skulle deremot helt visst vara olämpligt. Hvarje skoldistrikt kan visserligen någon gång behöfva anlita ett dylikt hem, men ytterst få äro stora nog att ensamma kunna fylla ett sådant. Det synes därför här vara skäl att icke lägga omsorgen på de *mindre* kommunerna utan i stället på de *större*, d. v. s. på landstingsområdena samt på de städer, hvilka ej i landsting deltaga. Härigenom skulle antagligen äfven den fördelen vinnas, att anstalterna hvarken blefve så små, att medelkostnaden för barn stege till oskäligen höjd, ej heller så stora, att den personliga inflytelsen på hvarje individ väsentligen försvårades. Der så befunnes lämpligt, borde närgränsande landstingsområden kunna förena sig om upprättande af gemensam anstalt.

Hvad slutligen förbättringshemmen för minderåriga förbrytare vidkommer, anser utskottet, att ansvaret för dem närmast åligger staten. Då strafflagen uttryckligen gifvit domaren anvisning på att insätta den unge brottslingen i »allmän uppfostringsanstalt» i stället för att låta honom betunga statens fångvård, så synes det ock vara statens oafvisliga pligt att ej lemna åt den enskilda välgörenheten att afgöra, huruvida lagens anvisning skall kunna följas eller förvandlas till en död bokstaf. Naturligtvis bör intet hindra, att staten uppfyller

sin pligt i detta hänseende på så sätt, att han understödjer förbättringshem, hvilka blifvit upprättade genom donationer eller af kommuner eller föreningar m. m.

I fråga om förbättringshemmens omfång kan utskottet så mycket hellre biträda den af fångvårdsstyrelsen uttalade åsigten om de smärre anstalternas företråde framför de större, som det föreställer sig, att sammanförandet inom samma anstalter af unga brottslingar från landsändar med allt för skarpa skiljaktigheter i folklynne och lefnadsförhållanden svårligen kan vara fullt lämpligt.

I likhet med hvad som ansetts riktigt för andra abnormskolor (t. ex. läroanstalterna för döfstumma och de föreslagna anstalterna för andesvaga) torde *kostnaderna* för tvångsuppfostran lämpligast böra fördelas mellan staten, det större eller mindre skolområdet samt vederbörande målsmän, så nemligen, att förbättringshemmen upprätthölles af staten med bidrag af målsmännen, räddningshemmen af landstingen med bidrag af staten och målsmännen samt skolkarehemmen af skoldistriktet med bidrag af målsmännen. Bidragen torde böra utgå med visst belopp för lärjunge och underhållsdag.

Utskottet har med det nu anförda endast velat i enkla drag antyda, huru det för sin del ansett, att denna angelägenhet möjligen skulle kunna ordnas. Någon närmare utarbetad plan har det på sakens nuvarande ståndpunkt ej ansett sig i stånd att framlägga, och det har hertill haft så mycket mindre anledning, som motionären icke anhållit, att Riksdagen nu måtte antaga eller ens uttala sig för någon sådan. Såväl han som ock fångvårdsstyrelsen i dess skrifvelse af den 20 december 1895 hafva tvärtom uttalat såsom sin åsigt, att en omfattande utredning af denna fråga måste föregå, innan några genomgripande beslut rörande densamma kunna med fördel af statsmagtarna fattas. Utskottet finner denna mening grundad». — i följd hvaraf det ock gör sin ofvan meddelade hemställan.

Till hvad sålunda blifvit i ärendet förebragt, torde icke något vidare behöfva tilläggas. Utskottet, som icke har något att erinra mot hvad medkammarrens utskott tillstyrkt och medkammarren beslutit, finner sig därför böra hemställa,

att Första Kammarén måtte biträda Andra Kam-
marens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 23 mars 1896.

På utskottets vägnar:

SIGFRID WIESELGREN.